

АНІ НАЙМЕНШОГО КУСНИКА
УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ ВОРОГАМ!

БОРІТЕСЯ — ПОБОРЕТЕ!
Т. Шевченко

УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДСЬКЕ СЛОВО

UKRAINIAN COMMUNITY WORD

НЕЗАЛЕЖНИЙ ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ СУВЕРЕННО-СОБОРНИЦЬКОЇ, ТРУДОВО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ
І РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ДУМКИ.

ВИХОДИТЬ МІСЯЧНО

Видає: Українська Громада імені Микити Шаповала в ЗДА. Редагує: С. Зеркаль

Передрук статтів або їх частин дозволяється, але тільки з зазначенням джерела.

Статті підписані власним прізвиськом автора, не завжди висловлюють погляди чи становище редакції і за них відповідають самі автори.

За надіслані до вміщення в журналі статтів, поезії, наукові праці то-що редакція не виплачує авторам ніяких гонорарів і не вступає з приводу цього в ніяке листування.

Редакція застерігає собі право скорочувати надіслані матеріали і правити мову. Редакція не вступає в ніяке листування з авторами з приводу цього. Незамовлені і не використані матеріали звертаються лише тоді, коли автор матеріалів виразно це собі застеріг і коли долучив заадресовану до себе коверту з відповідною поштовою оплатою.

Передплата виносить: річно 3.50 дол., піврічно 1.80 дол. Поодинокое число 30 цент.

Всі листування і пересилання грошових внесків просимо засилати тільки на подану адресу.

P. O. BOX 103, BROOKLYN 25, N. Y., U. S. A.

Рік IV.

Новий Йорк, Березень, 1956 рік.

Чис. 3/39/.

З М І С Т:

- | | |
|---|-----------|
| 1. 95 років від знесення кріпощтва в Україні..... | Стор. 49. |
| 2. Рудяк Ір.: Пан Газалей..... | " 49. |
| 3. Шаповал М.: Мандрівне. Продовження. Вечерній дзвін. Открытий лист до Густава Ерве..... | " 53. |
| 4. Пачовський Рєсиль: В Українській тирні..... | " 56. |
| 5. Зеркаль С.: Минулість і майбутність України.Продовження..... | " 59. |
| 6. Ангеліна Гада: Світовий Банк та його діяльність..... | " 65. |
| 7. Пронівський С.: Не науковці, а політиками орієнтовані..... | " 65. |
| 8. Пронівський С.: Хотіть брехні..... | " 67. |
| 9. НОВІ ВИДАННЯ: Маловідоме з історії греко-католицької церкви. Збірник проповідей. Енциклопедія Українознавства..... | " 70. |
| 10. Помер Микола Цеглинський. Міжнародна Конференція... Нова книжка. Ікроїди..... | " 71-72. |

95 РОКІВ ВІД ЗНЕСЕННЯ КРІПАЦТВА В УКРАЇНІ.

З березня 1861 року в Російській імперії, цебто і в Україні, знесено кріпацтво. На Московщині воно заведене дуже давно, ще перед приходом до влади /1613 р./. На Правобережній Україні кріпацтво заведене польськими наїздниками, а Лівобережній - пізніше. Гетьмани дарували найперші вільні землі служилим чинам за службу, а коли вільної землі вже не вистарчало, тоді під "опіку" віддавалися цілі села з селянами і їх землями. Московські царі то схвалювали і при тім самі роздавали своїм слугакам, все але то діялося, ніби, не законно.

15 червня 1775 року Московська цариця Катерина II, або як називали наші селяни - розпусна, зруйнувала останню фортецю Української вільності - Запоріжжя, а рівно через 10 років, 21 квітня 1785 року "жалувала грамотою дворянство", прирівнявши українську старшину в правах до московського дворянства і разом з тим "узаконила" кріпачий устрій в Україні Лівобережній і Правобережній /що 1772 р. відійшла від Польщі до Росії/. Цим самим Українські селяне віддані у повне володіння панів, бутих старшин Українських та Московських окупаційних генералів - царських посіпак.

Цей стан потривав аж до 3 березня 1861 року.

Яке то було "романтичне" і "поетичне" життя за кріпаччини і під час звільнення з кріпацтва подає нам поема, яку тут передруковуємо з київського місячника "Українська Хата", березень 1911 року.

Редакція.

Юр. Будяк.

П А Н Б А З А Л Е Й .

Поема.

Пан Базалей - як звали й звать його і тепер у згадках селяни - в дійсності прозивався Базалевським, був надзвичайно багатий і вславився великою жорстокістю до своїх кріпаків. Розказана тут подія трапилась на Полтавщині, перед "волею", і цілком правдива; розказав її мені сім років назад один з учасників. Я тоді її записав, а трохи згодом, нічого не змінюючи, переложив на вірші. Тепер, з нагоди 50-ліття скасування кріпацтва, я згадав про сю поему і пускаю в друк. Поділюся б її трохи перекроїти і пошліфувати, але не хочеться змінити того, що робилося під свіжим враженням оповідача - учасника, бо в таких випадках можна непомітно одосилитися від цілком правдивого оповідання.

Автор.

Гей, і б'є - не оглянеться пан Базалей,
Так і свище береза бруньками!
Не десяток, не сотня підданців-людей
Прокляли все життя під різками.
Не десяток, не сотня жінок, мужиків
Під різками з душею розстались,
Не один заховавсь у петлю мах трямків,
А багато з лісами братались.
А бували і такі, що вбивали дітей,
Щоб у панському пеклі не тліли, -
Хай хоч дітьми не тішиться кат - Базалей!
Ну, а більшість - кляли і терпіли.
Та дарма! за людьми не вбивається він, -
А пійма втікача, то замуче, -
Його села ідуть на пів тисячі гін,
Та і племя мужиче плодуче:
В десять рук їх катує - не запереш усіх!

Хоч по сотні зсилай у копальні!
Зате решта селян - і жалітися гріх -
Напідбір кріпаки ідеальні!

- - - - -

Гей, і б'є - ніби грає, магнат Базалей,
А: голосе тужлива береза!
Хіба жалко гілля для невдячних людей?
Цілий гай коло панського плеса!
Ще ні світ, ні зоря піднімається пан
І сіда чакварт серед двору,
Де розкішним гіллям розійшовся каштан,
Роскидаючи тінь на обору.
Він газету чита, попива кофійок,
Перед ним винуватих тіпають,
А кругом кріпаків кілька душ без шапок

Свою чергу страшну дожидають.
Одтіпають - устань /а як ні - підведуть/
І у ноги вклонись за науку,
А забудеш, крий Боже, то знов розіпнуть,
Як ледачу, яку товарижу...
Так минали часи. Пан байдужо лупив, -
Одинаково: будень чи свято,
А не були тоді, коли пан вийздив...
Та було таких днів небагато...
Наступала похвалою тривожна весна
Вісім сот шістьдесятого року,
Прокотилася хвилею чутка ясна
Про кінець і кріпацтва й оброку.
Гомоніли старі про колишні часи,
Про часи ще козацької волі,
Коли їхні були і степи і ліси,
І в панів не кріпачили голі.
Прокотилася хвиля блискуча - як день
У прсмінні, у квітах весною,
Розбудила рої гайдамацьких пісень,
У палацах повисла журбою.
І давніше не раз пробігала гулка
І пекуча й однаково сміла,
Та ніколи в устах голяка - кріпака
Вона голосно так не брніла.
Дратувала вона невгамовних панів,
А найбільше - того Базалєя,
Розгорявся його не затриманий гнів,
І прийшла йому добра ідея:
Щоб найбільше добра - доки волю - придбають,
А найменш кріпаків одпустити, -
За найменші провини звелів катувать,
За великі ж, - то просто забити.
Засвітали різки, загули канчукі!
Як снопи, мужиків розстеляє!
- Волю дати? Вам волю, бридкі лайдаки?!
Хай же воля з вас кровю стікає!
І знебувся народ. Неставало снаги.
Уже ледве волода руками...

І таємно в ночі мандрували в лути,
Розмовляли чудними словами.

- - - - -

Насувалася ніч; і над панським двором
Перевернутим морем повисла.
А ні згук не брнів над великим селом,
Ніби смерть кожну хату притисла.
Бо в палаці і крики, і безліч огнів:
Базалєй іменини справляє.
Для гостей п'ятдесят одтіпав кріпаків,
А тепер паничів забавляє:
Повну залу нагнав уродливих дівчат,

Як одна - незаплетені, голі.
- А утніть гопака! Паничі аж сичать...
І хапають... і падають долі...

.....
.....

Незабаром і овіт. Потухають зірки.
По домівках роз'їхались гості.
По палаці пустім метушать гайдуки
І готують постіль його мосці.
Помолившись побожно на свій образок,
Та і опати вже пан укладався.
- Наготуйте ж на завтра побільше різок!
А гайдук нахилився - засміявся.
- Що ж ти окіришся, хале? Чудно що знай-
жартувати наважився, бидло? /шов?
Чи не думаєш, може, собака ти кров,
Що мені вже пороти набридло?!..
- Хо-Хо-хо! угадав! Я і справді змарнів:
Мене старість хворобами вारे...
Так нехай же бурмистер десяток пучків
У росолі гарячим запаре!
А за те, що стоїш, як камінь-тяхтій,
Не подякуєш пана за ласку, -
Я раненько Палацці коханий! твоїй
Стюжечок полошу під запаску.
- Винен, пане!... Пробачте... Наколіш-
ки впав

І нагнувся коло панського ліжка
І долонями шільно лице затуляв,
А з під пальців... світилась усмішка...
І не встиг іще пан одпустити гайдуків,
Як ось тупіт роздався по підлозі,
І з десяток чи й більш молодих мужиків
Уродилось на панським порозі.

- Добрий вечір, наш пане! - А хто се?
Чого?!

Хто випустив вас, смердючі! хали?!
Гей, лупіть, гайдуки!! - Не робіть бо
сього!

Увійти ж ми наслідились сами...
Бачте, пане коханий, ми... хочем гулять,
І зайшли, щоб продовжити потіху...
- Канчуків, гайдуки! Пси! вам довго
казать?!..

Гайдуки ж аж качались од сміху.
- Не хвилюйтеся, пане! Се шкодить панам,
Якувати ж ніхто не поткнеться,
Та й не різать прийшли ми... Повірьте
вже нам:

Благодітеля кров не проліється...
Імениник сьогодні наш пан Базалєй,
І з панів ні душі не минули:

За сто верст, або й більш, назбирали
гостей,
А про нас уже, бачте, й забули...
Не гаразд... Але ми не забули про вас:
Хоч запізно, а все ж привітаєм!...
При панах здоровити було негаразд,
Бо ми ж панови звичай знаєм"...
За вікном, як могила, тайлася ніч,
Деся звичайно півні заспівали,
І звичайно огонь коливався од свіч,
І звичайно лакеї стояли...
Як би грім або град, або лемент чи плач,
Або раптом земля захиталась,
Або сволок упав, чи занявся палац,
Або кривля одразу розпалась, -
А то ні!... Мужики й ватажок - дідуган
У палаці - як дома байдуки...
Аж не вірив у дійсність здивований пан
Та як кричав: "А вон, псині душі!"
Прокотилась луна по будинку пустім -
Аж найдалішні кімнати озвалися.
В одновіт покотився розситчастий грім:
Гайдуки й мужики реготалися.
Божевільно присутніх очима обвів
І схопився за набиті пістолі,
Але в мить, ніби мій, на поміст полетів,
Беззбронний лежав уже долі.
- Гей, їй-Богу, не кончите, пане, доброн!
Та дарма дерете ви й горлянку, -
Ось ідіть лиш до нас та роздавим гуртом!
За здоровячко панове шклянку.
Хай нам вибачить пан /та шитиув гайдукам,
І вродились сулії й графїни/...
Готувалось воно і не нам, кріпакам,
Та... з своїм і не їдуть на їменини"...
Забрязчали пляшки, задзвеніли чарки -
Випивають непрохані гості,
За веліччя столом мужики й гайдуки, -
Аж патьокм з вина на помості...
Ось підвівся один і т о р о ж кулаком:
- Гей, не гоже нас, пане, цураться!
Час! півні почали верещать над селом,
А прийшли ми до тебе не гратися!
- Пси на кров!... Видло!... Хан!... - Е,
та й кепський язик!
Наче баба перекупка п'яна!...
А внесіть лишень, хлопці, гнучкий молод-
ник
Та стягніть штанинята із пана!
- Як?!... із мене?!... Оє ж гидота!
оє гріх!
Без штанів щоб лежать перед вами?!...
- От дурняця! не раз же скидали ви їх

Перед нашими навіть жінками!
- Ой, рятуйте! Собаки які! Ханні!... Розбій!
Убивають!... - Мовчіть уже, пане,
Ось скидайте штани та лягайте мершій,
Щоб не вийшло бува щось погане.
Їменини ж у вас! Аж і їли й пили,
А тепер оддаю вам подарки:
До старечих кісток, щоб ви доще жили,
Ми притулили гарячі припарки...
Унесіть лиш! І в мить оберенок різок
Гайдуки у кімнату втаскали,
Базалея ж тим часом як добрий мішок
На не вкритій підлозі поклав.
Два на боки зайшли, укопили різки.
- Ідте, пане, хильніть на дорогу!
Не в'їдуть так дошкульні виразки,
А то й сон вас не візьме, їй-Богу!
- Кровопійці!... - Не хоче? - не наша вина,
Аби ми його ряд не лапали.
Коли б нам під різками не то що вина -
Хоч горілки по чарці давали!
Припечіть же! І в мить ворожнучись різки,
Продзвеніли як струни два свисти
І на панову спину поклав разки
Таки доброго справді наміста.
- Ой, ой-ой!... Караул! Понеслося у мить
І наповнили панські покої.
А берега літа, а берега смієтять
Наче шабля в гарячому бої.
Раз ударе, - і другу вже гілку хвата,
А тим часом прильїлось другий,
Ціла купа обивків-різок широста,
І хрипить уже пан од натуги.
- Їб, болять хіба, пане? боліло ж і в нас,
І зубами од болю пльовали.
Чи не так наша кров під різками лилась?
Та не раз з під різок і ховали.
- Стійте, хлопці! бо панові треба спочити! -
Обіззавсь ватажок із-за столу:
- Треба дати, бідоласі, в душі промочити,
Підведіть лишень пана із долу!
- Ой... падляки!... Кохані!... - Чи може
й тепер

Пан оджовнється з ними хильнути?
Уявіть собі, пане, що ви - офіцер,
І в пліну довелося вам побути...
Не пили б ви хіба од своїх ворогів?
- Ой!... на смерть уже краще забийте!
- Положіть же на милость, паноченьку, гнів!
Хлопці, келих для пана нальїйте!
Чи гадав хто із нас, що за панським столом
Доведеться з панами брататься?
Заграничне вино з ними п'ють коряком!...

А тепер будем далі квітатися.
 - Та помилуйто, браття!.. в вас Бога нема,
 Хіба мало ще ви карбували?!..
 - Се про Бога ви, пане коханий? - дарма!
 Пізнавато про Його згадали!
 - Ой, хіба ж таки будете знову лупити?
 Моя спина до решти подрана!..
 - Так отсе у вас, пане, вже й спина болять?
 Поверніть же на пузо ще пана!
 Знов завили різки. І здавалось - вони
 Довгий крик чийсь дрібненько кришили.
 - Ой!.. тихіше!.. голубчики!.. рід сатани!..
 - Кр ж робити! - се ж ви нас навчили!
 І голосять різки, аж повітре свистить..
 Розгулялась журлива береза!
 Не вважає кріпак, що не стане чим бити -
 Цілий гай коло панського плеса!
 - Шв, болять таки? га? се з початку, а там
 Призвичається й панове тіло.
 Мабуть думали ви, що болять лян панами?
 От же й нам не помалу боліло!..
 Уже ранок у вікна як день забілів,
 Уже годин уранішній чути.
 Базалеві знов, щоб б'ва не зомлів,
 І спочити дали і хильнути.
 - А тепер - на лемоту щоб пан не хворів
 Та з простуди кістки не боліли -
 Почастуєм десятком солоних пучків,

Щв ви вчора запарили валили!..

 Покропили легенько і спину й живіт,
 Як налитими сілля різкали,
 Потушили свічки, та і за-очі світ -
 Іюдалися в гурті з гайдуками.

- - - - -

Кілька тижнів зі смертю боровся Базалей,
 Як гадюка на ліжку звивався,
 Все в гарячці кричав, щоб поролі люди...
 І нарешті як тріска піднявся.
 Кілька день він сидів, гомотів як крізь
 А часами - то гірко всніхався... /сон,
 А то раз ізвалів запрягти флітон
 Та раненько у город подався.
 Скач'яніло село. Ніби виперло все.
 Шепотіли досвідчені люди:
 - Отепер губернатора пан привезе!
 Ой, страшна екаєкуція буде!..

- - - - -

Дні за днями йшли... довгий час проминав...
 Маніфест уже скрізь прочитався...
 Вже й новому цареві народ присягнув...
 Базалей же назад не вертався...

селянства

Які ж були наслідки реалістично - практичні звільненого з кріпацтва? довідає-
 мося з поданих тут таблиць:

Губернії:	Кріпаки мали десятин землі: перед 1861 р. після 1861 р.		+ прирізано десятин - відрізано десятин
1. Волпеська	1,205.785	1,639.700	+ 433.915
2. Катеринославська	533.452	334.624	- 198.833
3. Київська	1,072.232	1,426.758	+ 354.476
4. Подільська	639.612	1,216.496	+ 576.884
5. Полтавська	954.898	505.133	- 449.765
Харківська	638.936	457.813	- 181.123
7. Херсонська	522.608	594.111	+ 71.503
8. Чернігівська	306.094	747.079	+ 440.985

В результаті розкріпачення маємо, що в 4 губ. кріпаки втратили в користь своїх бутих кріповласників 883.741 десятин, нічого за ту землю не отримавши, а в других 4 губ./Волпеській, Київській, Подільській, Херсонській/ прирізано звільненим кріпакам за викуп 1,426.778 десятин. У висліді по 8 губ. кріпаки придбали за викуп під час звільнення 548.037 дес. Цю прирізану землю поодинокі власники мали виплатити протягом 40 років і тільки тоді змогли дістати купчу, на доказ, що ця земля є їх власністю, та що можуть її продати з вільної руки або дарувати.

Але мало кому пощастило ту землю виплатити і вона знову опинилася в поміщи-
 ків, аж до революції 1917 року.

Редакція.

М.Шаповал.

МАНДРИВНЕ.

Продовження.

У мене на душі важко, безвихідна журба... Приїхав Мипок і розповідав, що ніяких большевиків у Тарнополі нема. Є уторні, що вертаються з полону без зброї.

ВЕЧЕРНІЙ ДЗВІН...

Вечерній дзвін, вечерній дзвін...
Багато дум наводить він.
Багато дум - большевиків,
Що роблять все постійний сміх.

Весна. Вітрець. Веселе сонце.
Зорить бадьоро у віконце,
Прекрасна Липова гуде,
Як молодь у парк іде.

Дівчата гарні і веселі
У все - українській Каполі,
Що любо так в хурбу кидають:
"Там грають, там грають!"

Концерт чарівної капелі!
Дівчатка милі і веселі,
Що любо так в хурбу кидають -
"Там грають, там грають!"

У Кіно - "Австрія" послі народні
Закони видають сьогодні,
Міркують, спорять, позіхають -
"Там грають, там грають!"

В Секретаріаті праця пильна,
Діпломатія гнучко - хвиляна,
Кудись таї "поти" посилають -
"Там грають, там грають!"

У каварнянім мильнім лоні
"Габсбурзі", "Австрія" і "Уніоні"
Про кабінет все розмовляють -
"Там грають, там грають!"

У парку богемні пари,
Під ручку йдуть мов білі хмари,
У вічі пильно зазирають
"Там грають, там грають!"

Псується тема, троба спати,
Бо вже кортить перегравати,
А з того "наслідки" бувають,
"Бо там інакше грають."

Коли не хочеш в магистраті
Під вартою заночувати,
То хай дулки туди збертають
"Де грають, де грають!"

Ідеш і хочеш пірзувати
Про Рівне, фронт, убогі хати,
А в серці гучно так лунають
"Там грають, там грають!"

Станіславів, 15.IV.1919, М.Шаповал.

ОТКРИТИЙ ЛИСТ ДО ГУСТАВА ЕРВЕ.

Вам, пане мій, що кілька раз в тюрмі
онділи,
Що честь і славу Франції могли
На вищій степені слави пізнати, як
говорили -
В "La Victoire" щоденник свій вели,
Що до побіди свій народ гонили,
Державу руйнували і творили
Вослодсько нація на свободі,
На шануванні прав народа,
Що дивний виявили хист,
Вам, бутий пані - анархіст,
Вам, синові країни революцій,
Країни, де вродивсь Наполеон,
Вам я присвячую співучий,
Свій ніжний фельетон.

Не йду збирати дулки великі
На станіславський наш базар,
Бо маю досить для музики
В газеті Вашій "Victoire"

Я плакав з радости, читавши
Газету Вашу над - вечір,
І правду - матір в її пізнанні
У руки взяв перо й папір.

Лий Вам судив Бог все пізнати,
Про наш український нарід,
В воді газетній вилами писати
Й загнати в брешні, як теля на лід.

Там все добре уряджено. "Там буде ще кілька панів". - "Яких, де вони? - "В дорозі".
"На якій підставі нас затримано?" - Здивує плечима. Вимагаємо ордеру. Нема, але бу-
де. Добре. Трохи згодом приносять картку, вроді поштової відкритки, в котрій сказано:
"П.п. М.Шаповал, М.Ковалевський, Федюшка /Сашан/, В.Пачовський і Оболонський арешто-
вані і відправляються до полевого суду. Оболонський завтра від'їде. Підпис: Гарабач".

Зробилось душно. Трохи згодом приводять Сашана. Сидимо, міркуємо, питаємось один
одного, але відповіді нема. Пр то ще значить. За віщо? Причин жадних нема. По скла-
ду арештованих редакція "Нового життя", значить за газетну справу. Але якось не ві-
риться, щоб за газетні статті, пропущені цензурою, потягати до полевого суду. Рішні
догадки, міркування. Я написав записку Гарабачеві, д-ру Голубовичу, проф. Швецю,
Олосі /дружина М.Ю.Шаповала. С.З./: Понесли. Трохи згодом від Олосі приносять 2
одіал, 2 подушки і записку, що "Швець вже знає, бо Микольця до його пішов". Ов-ва:
Микольця сидить з нами, бо Швеця не застав дома.

Перед приходом Сашана заскакує невідомо як п.Ковалевський. "Ер, як?" /шукуюся.
Як це він прескочив. Микольця розповідає, що був в каварні "Австрія", на сходках гово-
рив з Бубелою про те, що нас /мене й Пачовського/ затримано. Той сказав, що нічого
не знає... Але якийсь "ніби отаман" збрив за Микольцем і коли цей зійшов униз,
зустрів Козловського, привітався, тоді, "ніби отаман" щось спитав у Козловсь-
кого, а потім підійшов до Сашана і сказав іти за ним до поліції. Я прохав ніж інших
Козловського, щоб він зашов до Швеця, д-ра Петрушевича, оповістити про арешт і
просити зробити заходи. Був.

Трохи згодом /пів-10-ї/ повів цей офіційр нас до полевого суду, ул. Котляревсько-
го. Прийшли, дзвонили - дзвонили, ніхто не одчинив. Пішли назад. Зустріли по шляху
знайомих, що вітали "поважання".

Просив офіційра, щоб зайти до-дому /Пачовського/, аби він повідомив дружину про
це. Не згодився. Ми спитали, чому так підступно "на хвилику" нас запрошувано, коли
справа зовсім стоїть не так. "А мені вєлено в дуже чепенський спосіб панів запро-
хати". Чепність!

Прийшли і влаштувались десь на 4 поверху в кімнаті діжурного офіційра Остапчука.
Відступлено ліжко з повстиями одіалом. Стоїть бюро, книжки, фотографічні картки.
О, Боже. Фотографії проституток! П'ягані фізіономії. Якесь тавро "низького типу" ле-
жить на обличчях проституток. Стидне враження. Вилитість жидівських фізіономій.
Год. о II принесли одіала й подушки від Олосі. Жовнір балакучий, був на Україні.
"Чого пан міністр тут опитався?" "А я знаю хіба?" Взявся однести записку до Швеця.
Мабуть не одніс. Добре в їх налагоджено піддурювання в'язнів.

Лягли. Читав про фінанси. Не читалося, не спалося. Ніду ніч не спав. Великий
серцебий перешкоджав. Пачовський і Сашан в сусідній кімнаті спали добре.

О восьмій приносів жовнір улапатись. Пропонував кави, відмовилися. О 10-ї
якийсь цивіль зайшов і сказав збиратися. "Куди йдем?" - "До суду". Поїхали фурманом.
Незвичайно огидна фізіономія цивіля. Приїхали. Пішли на 4 поверх. Таблиця "Военно-
полевий суд при окружній Команді Станіслава". Ого!

Люде приватні, військові п'яночми діловито шведяють. Внизу бачив таблицю "Од-
діл віроісповідань ДСП і В". Сипітатичне сполучення!

Посиділи, трохи згодом цивіль сказав іти. Питаємо того "веселого" жовніра - куди?
"До тюрми". Тюрма. - Обшукали, всі річі забрали до крости. Лише носові хустки і
книжки дали. Розвели по камерах. Кожного окремо. Мені знов зробилась душно. Ходив,
лежав.

О, доле! знов у тюрмі. "Параша", ліжко, що приковується до стінки, відро води,
кружка, 2 политки. Я пережив дуже прикрі хвилини. Лежав і лежав. Пів II-ї зайшов
добродій військовий з веселими очима. Каже, що він суддя. Чи мені чого не бракує?
"Бракує" - "Чого"... Я мовчу, а ключник озивається "Волі". "Так" кажу. Суддя зая-
вив, що він телефонував до Команди аби прислали донесення за що обшукувачуть. Ко-
ли до полудня не буде прилюдно, то я Вас випущу". Ого! Каже: коли чого буде треба,
то щоб через діжурного четаря звертався. Питаю його прізвисько - "сотишк Кордашевч".

Через години 2 зайшов другий суддя, що інспектує. "Чи чого бракує?" - "Нічого, все гаразд". О 2-й принесли з дому обід. О 3-й поклікали "на переселування". Заходимо до кімнати ІСА. Там суддя і Олюся та пані Бешанова. Перед суддею папір - доклад карний. Олюся каже, хтось їй казав, що ніби мене мають вислати під конвоем. Якийсь приказ Петлюри про висилку всіх воєнних і цивільних наддніпрянців. Не розбору нічого.

Починаємо говорити з суддею, як пані повиходили. Обшукуючи приблизно так: З де-якого часу ми /доб-то Бешан, Пачовський, Ковалевський і я/ почали випирати агітацію за "совітську владу", що "ідейно" і соціально є шкідлива для цілості Західньої Области УНР, щоб піддати її під большевицьку Росію. Приклади: виступ і дискусія над "Земельна реформа, як підстава Української державності", в якій я ніби закликав до соціалізації, большевизму і т.п. Промова на "З'їзді трудових селянських спілок" /Трудовий З'їзд/. Перебрали часопис "Нове Життя", основно змінили напрати на "большевицький" і в статтях закликали і т.д. Приклад: стаття Пачовського "На розхідній дорозі". "Характеристика" статті. Другий приклад: моя стаття "Мир з поляками і новий кабінет Директорії", що закликає до "тих самих нещаст"... А току обшукється за залах на владу суверена, т.е. Української Національної Ради і Державного Секретаріату, на зміну державного і соціального устрою та заворення спокою. /Скрізь параграфи і ст.ст./

Значить за газету!

Я питаю: чому цензура дозволяла ці статті до друку? Суддя каже: що це питання і він собі ставить, бо як коли цензура, то нема чого тягти до одвічальності. Взагалі все обшукуючи настільки безграмотно юридично і неправдиво фактично, що мені стало соромно за його автора. Почали списувати протокол. Мусів я сказати і про лекцію, і про земельний закон, і т.д. Збіти "забіти" було дуже легко.

Суддя написав і поїхав до Д-ра Петрушевича та Голубовича, куди його закликало. Колег не допитувано.

Години о 6-й знову кличуть. Суддя має вже всі номери "Нове Життя" і починаємо писати формальний протокол. Над статтю "Мир з поляками і т.д." випились дошме. Я мусів витолкувати йому зміст кожного абзацу і показати провідну ідею статті.

На тім скінчили. В коридорі була Олюся і пані Бешан. Трохи згодом прийшла п-і Пачовська.

Приходь Пачовського. Я пішов. Уже дали нову камеру для трьох разом. Миколюча читав річник "Діла" і "Вчораш і думи" Герпона /по німецькому/. Валакаємо. Вечеряємо. Розповідаю йому про донос на його якогось Дурбаса. "О крадіж". Сміється і розповідає, як він у Войцехові садонив до цупи якогось Дурбаса за агітацію проти української державності.

Приходить суддя Підляшанський, що їздив до Голубовича в моїй справі. Випустити навіть сьогодні, коли я дам підписку, що протягом не довше 3 днів виїду з Галичини. Пішли підписувати протокол. Підписав, о пів - 12 год. ночі суддя Підляшанський виїхав мене з Бастилії. Дог. ніч. Провів аж до дому. В 12-й год. я заснув спокійно. От що значить "демократична" держава.

Сьогодні в-ранці почав лягодитись. Пішов був до чеського консула, але заблудив і візу взяв в угорського. Поміг Козловський. Вчора "Нове Життя" виїшло з статтю Грушевського і фельетон "Там грають". Сьогодні теж: стаття "Іудею?" і піш Пачовського "В Українській тюрмі".

В УКРАЇНСЬКІЙ ТЮРМІ.

/Отвертний лист до громадянства Великої України /.

Україно, моя кохана мати,
Горів для Тебе я від ранніх літ,
Все, що міг найкраще Тобі дати, -
Я дав Тобі душі найкращий цвіт!
Пророцтвом заповів Тобі державу:
Почув я серцем перший за усіх,

Що вийдеш Ти одита в горду славу
На шир народів, ясна як той сніг!
З тинь слобод я пройшов весь вік у славі,
В царських краях не торкнули мене,
Аж се я опинивсь в Твоїй державі
В тюрмі за нове слово огняне!

Станіславів, 16 квітня 1919. Василь Пачовський.

Вчора і сьогодні в "Республіці" виходили проти мене і Бешана. Злоба люта.

Сьогодні оповідається ніби Юрій узяв Зелений.

Після обіду ходив шукати валюту закордонну: випутив Ол.Стопаненко, що дав штерлінги, франки і корони.

Злагодився їхати, впакувався гуртом, але на 10 хвилин опізнився на поїзд. Рішили були їхати на Відень, але ця пригода... Може їхати в Прагу. Виясно, як ліпше. Сьогодні дипломатичний поїзд: угорська місія, Петрушеня, Лозинський, Літинський, Галіп і ще багато інших їде. Можна було чудово проїхати. Ідучи до дому на обід о 2 годині дня зустрів на шляху Петрушеня і Голубовича, була розмова, але про це завтра запиту.

23 квітня 1919. Б у д а п е ш т.

Сюди приїхали позавчора вранці /21.IV./. Станіславів дось лишався позаду, не на Україні перед очима. Пірнув цілком у інший світ. Почуваю себе поки-що добре. Як це сталося?

З Станіславова піїхав у п'ятницю в 6 годин веч. Валюту здобув у Стопаненка: фунт штерлінгів за 125 корон /старих австр. С.З./, франк за 4.60 корон.

На вокзалі в Станіславові проважали Гольдельман, Козловський і п-і Бешан. Погано було на душі. По шляху до Стрия їхали якісь люди, що потім назвалися отаман Іван Косак і др. Блюцький /адвокат/. В Стрию рішав їхати на Лавочне, бо відходив через 10 хвилин поїзд туди, а на Самбір аж в II год. В Стрию був у 5 годині. Ледві за допомогою Л-ра Білоцького пересів у поїзд і самотно рушили. Поїздка в горах була привабливою. Гори прекрасні, величні, одинокі. По шляху пасажирів пізнали мене і волігали "паном - міністром". Хотілось бути незнайним, самотнім. В Лавочні були в II I/2 год. дня і мусіли чекати до 4 год. ранку. Підійшов комісар харчового Уряду Велгчиківський і допоміг орієнтуватися. Спочивав у будці сторожа. Вечорям "свлячонки" у "ресторанції" Крука, де не було чого їсти. При допомозі українських офіцерів і угорської влади ледві впакувалися до вагону. Угорські жоніри поводитися коректно і сприяли поїздки. До Мукачева - "Руська Країна". Пересадка на станції Батю тривала 5 годин, від 10 до 3 год. після обіду. Їсти, спочити не було як. Сиділи на платформі. За допомогою Угорського начальства дістали місце в I класі і поїхали на Вудапашт.

Сюди прибули 21.IV. в 8 год. ранку. По шляху цікаві сцени. В Батю танцювали циганчата, в вагоні прості зичаї. В Вудапашті помістився в Дуна-Палата(Dunaupalast) над Дунаєм. Пештський готель і дешевий /реально/. Мій номер 25, а Шрагів - 23. Широ зустрівся з шпани, снідали, обідали разом. Було добре. Був у Посольстві, бачив парламент, їхав підземним трамваєм.

Вчора трівожні вісті про наступ румунів і чехів. Румуни ніби вже заняли місце - вість до Батю. Ніби вже зв'язку з Галицькою нею.

Зустрів тут Вітика і рідних з Галичини /візитували до Шрага/.

Є тут сірчані купелі для нервових. Коли б було спокійно - то залишився б купатись. Прочитав сьогодні "протекціонізм" /"на європейськість"/ брошуру Дрицова "Культура привітливості". Вечорями позавчора у родидні Галагана Миколи, голови нашої дипломатичної місії. Багато цікавого розповідав про приїзд Випинченка і його переговори з угорським урядом.

Вістей з України нема. Пова одрізаність. Коли б було спокійно, то можна б учати мови та писати свої брошури. Не хочеться їхати до Відня, бо так вже тяжко зморився. Спокій і тишина тут приємні... Вудапешт - сіпатичний, елегантський, чепурний город.

24 квітня 1919.

Вчора оглядав місто. Елегантське. Купив собі гарного словника для німецької мови. Торговельна конісія на чолі з Вітником відіхала до дому через Відень, бо на Ляпочне вже їхати не можна, бо по шляху десь ніби-то рушати наступають і рух зупинено. Вчора була маніфестація населення, війська йшло багато. Чокусь магазини заперто.

26 квітня.

Вчора іще голодали: н'яса нема, обід і вечеря були проблематичні. Але якось то існувати можна. Їв газети пшуть - не знаю. Одрізани од світа. Таке то!

Прочитав "Детствоиность" Крашенінікова.

27 квітня.

Вечеряли гулюристично в готелі - картопля і малышайзе /шкарони з варенням/. Дали взяли з собою 6 шатків хліба. Коніше вразіння зробила музика: старий добродій важко бухав у рояль, а голодні кишло усміхались.

Благословен новий ~~порядок~~,
Новий Совітський - Вудапешт,
Що привітав нас широ - радо
Й привічав не їсти вранті - рашт.

В Європу йти нам: на науку
Учили всі святі отці,
Й корисну нам: оту привуку
Я оцінив у дні оці.

Що Україна? - Крайі вандалів,
Боршу, сметани, паланиць,
Петлюр, Грушовських, Шаповалів,
Горілкан й гарних молодців.

Там все смашно, просторо, оште,
По вука в салі і борщі,
Розхрістане, несамовите,
Розгайдачане мершій.

Вудапешт, 27.IV.1919, М.Шаповал.

Гуляе, плеше теревоні,
З - рая до пізна їсть і п'є.
На всесвіт гострить все "свачені",
Його всі думлять й він їх б'є.

А от Європа - це щось краше,
Що нам наслідувати тра',
Щоб Україна на пропаше
Не закамдаюбимась стара.

Ходю ось тиждень в Вудапешті -
Наче не та уже земля:
Що не сидів ніде в арешті,
Ніхто під носом не стріля.

Скрізь чистота і кавегази,
У коней стригені хвости,
Немає місця для зарази,
Через Дунай висять мости,
Ідуть накрашені дівчати,
Помиджотурені діди.

29 квітня.

Вчора також голодали і з нудьги пішли в кіно - Корсо, де воячину пережовували: флірт європейський, індійський і т.п. Слони, індуси...

Читав Бакуніна про перший інтернаціонал... "Народ думає фактами, а не словами" - сказано коротко і ясно. Але, шпинот, шпинат!

Далі буде.

Влада Директорії Української Народньої Республіки і друга війна з Російською Соціалістичною Федеративною Республікою.

З попереднього уступу відомо, як після проголошення ген. П.Скоропадським федерації з Московськими чорносотенно-монархістичними генералами і відновлення бушної Російської імперії, повстав весь український народ проти Скоропадського і його режиму. До боротьби тоді стало дві сили проти себе:

I. Українська - за відновлення Української Народньої Республіки і відзискання знищених режимом Скоропадського соціальних здобутків та національно-політичної суверенності.

а/ Організуючі сили такі:

1. Українська Партія Соціалістів-Револуціонерів, центральна течія.
2. Українська Соціалістично-Демократична Робітничка Партія, меньшевики.
3. Українська Парія Соціалістів-Федералістів.
4. Українська Партія Соціалістів-Самостійників.
5. Українська Республіканська Партія.

Партії під чис. 3 і 4 хоч і звалися соціалістичними, але ними вони не були.

б/ Рушійні сили:

1. Всеукраїнська Селянська Спілка - все безземельне, малоземельне і трудове селянство.
2. Організоване міське і промислове робітництво.
3. Організовані Професійні Союзи всіх родів професій: залізничники, поштовики і телеграфісти, кооператори, вчителство, студентство і т.д.
4. Українські патріотичні військові формуції: Січові Стрільці /полк.С.Конюх - лень/, Залізнична охорона /ген.М.Осецький/, Запоріжці /полк.П.Болбочан/, Кіш Чорноморців /полк. Пеленук/ і інші менші окремі відділи.

II. Не українські: за відновлення Російської монархістичної імперії.

а/ Організуючі сили:

1. Всеросійський Союз Земельних Власників - Українська філія.
2. ПРОТОС - союз представників промисловості, торгівлі, банкірів та сільського господарства, організація ворога України.
3. Російські імперські праві партії, на лівому крилі стояли Кадекти.
4. Німецьке командування на Україні.
5. Українці з походження: поміщики, промисловці, банкіри, капіталісти і багаті міщани та сільські багатії. Мала кількість, одиначі з перерахованих тут прошарків.

б/ Рушійні сили:

1. Німецьке військо /на початку, потім зайняли нейтралітет/.
2. Російські офіцерські добровольчі відділи, організовані в Києві при Скоропадському і з дозволу влади Скоропадського.
3. Каральні відділи

III. Нейтральні.

а/ Організуючі сили:

1. Українська Партія Мідборобів - Демократів /брати Шемети/.
2. Українська Партія Соціалістів - Револуціонерів, ліва течія - боротьбісти.
3. Українська Соціалістично-Демократична Робітничка Партія, ліва течія - незаможники.

б/ Рушійні сили: ніяких.

Української Комуністичної Партії тоді ще не існувало. Комуністична Партія брешевиків на Україні тоді не існувала, але поодинокі її члени були, як члени РКП. Всі організовані національно-меншинові партії трималися нейтралітету.

Таким чином в боротьбі отали проти себе: українські революційні державницькі прогресивні і національні та соціально-реформаторські сили /97 %/ проти чорносотенно-реакційних не українських і соціально-економічно старорежимних російських сил, що на Україні були організовані під керівництвом ген.Павла Скоропадського, з дуже малою чисельною кількістю прошарку українського поміщичства та єдиноділявською російською концепції/3 %/.

Віло таємне організоване повстання під фірмою Українського Національного Союзу Микитю Шаповалом /УНС-Р, центр/ і В.Винниченком /УСДРП/ під гаслами: Суверена Соборна Українська Народня Республіка, негайне наділення селян землею, робітникам праця і контроль на виробничих підприємствах і добробут всім трудящим України мало повний успіх.

Режим Скоропадського повалено і відновлено Українську Народню Республіку.

Верховним керівним органом УНРеспубліки Українським Національним Союзом була обрана Директорія з 5 осіб, а Директорія сформувала виконавчий орган - Раду Міністрів.

В бігу тяжкої і відповідальної праці потім показалося, що склад Директорії був невдалий, на селянські трудові рушійні сили /82.3 %/ був тільки один член Директорії, що репрезентував цю селянську трудову силу /проф.Ф.Швець/. УСДРП - меншевиків репрезентували собою незначний відсоток українського організованого робітництва і мала двох членів Директорії: В.Винниченко - голова і С.Петлюра - член Директорії і Головний Отаман /невідомо ким і коли настановлений/, від УНС-С членом Директорії обрано А. Андрієвського, від організованих залізничників-українців, як той, що прийняв участь у підготовці повстання, членом Директорії обрано А.Макаренка, безпартійного.

Подібним способом невдалою була і Рада Міністрів. На 18 міністрів тільки 3 міністри від УНС-Р, центру /Микита Шаповал, Олександр Митко і І.Мітефан - 16.6 %/, що репрезентували трудові селянські рушійні сили. Решта міністрів були соц-дем. та інших ліберально-міщанських партій, які трималися разом одної тактики як до національно державницьких так і соціально економічних проблем.

Есенациональну Українську Революцію, що так переможно і часливо закінчилася, потім верховні керівні органи: Директорія і Рада Міністрів звели її /революцію/ на манівці і проти інтересів трудового населення України. Про це сказано нижче.

Представники, що репрезентували трудові маси України опинилися в злижачій меншості і таким чином керівництво над цими рушійними силами опинилося в керуванні не созвучних керуючих сил, що й стало потім трагедією для державности України.

- - - - -

Рада Народніх Комісарів Московщини /скорочено РНК РСФР/ заключила договір з Українською Народньою Республікою на весні 1918 року і тоді визнала її сувереність. Під час панування ген Скоропадського та його режиму над Україною, на протязі 6 1/2 місяців, Москва не порушувала границь України, не вела війни а Мирові /деlegaції України і РСФР безуспішно конферували і успішно полемізували.

Як тільки почалося повстання проти режиму Скоропадського, негайно в РНК РСФР повстало питання про завоювання України і почалася до того підготовка.

Коли війська УНРеспубліки на весні 1918 року прогнали з України Московські війська разом з т.зв."Советським Урядом України", і цей "уряд" опинився потім пізніше в Москві, то з ним пішло і декілька одиниць приналежних до РСДРП - большевиків. От із цих, народжених в Україні і поза Україною осіб, Москва знову оформувала "Вимчасовий Робітничо-Селянський Уряд України", на чолі з Мр.Раковським, що йшов по владу в Україні в обозі Московсько-большевицького війська.

28 січня 1918 року цей "уряд" реорганізувався в сталій "уряд" в такому складі:

1. Раковський К., голова і Народній Комісар Закордонних Справ,
2. Пятаков, Квірінг і Рухімович - Рада Народнього Господарства України,
3. Підвойський і Мезелеук - Народній Комісаріят по військових справах,
4. Артем - Народній Комісар Советської пропаганди,

5. Авдієнко і Воронцов - Народний Комісаріат внутрішніх справ,
6. Затонський - " " народної освіти,
7. Калетаєв - " " земельних справ,
8. Хмельницький - " " судових справ,
9. Шліхтер і Бунов - " " продовольчих справ,
10. Земит - " " фінансів,
11. Харко - " " шляхів,
12. Скрипник М. - Голова Верховної Інспекції і Народний Комісар Контролю Республіки,
13. Антонов - Овсієнко - Командуючий військом УССР,
14. Антонов - Овсієнко - Голова Револуційного Військового Совету,
15. Коцюбинський Ю. і Гаденко - члени уряду. /В.Випищенко, III том, ст. 80-81/.

Війну з Україною започала Московщина - РНК РСФР, Українська Народна Республіка змушена стати до оборони своєї сувереності і границь.

Першим формальним актом порушення мирного співжиття між Україною і РСФР був акт відокремлення узнання сувереності України РНК РСФР.

"В "Известиях Всероссийского Центр.Испол.Комитета" від 24 грудня 1918 р. було розміщено слідуючий документ /переклад з московської мови/:

"Всім установам РСФСР Республіки. Циркулярно. Постанова Народного Комісаріата по Закордонним Справам. З огляду на те, що після ан. л. вання Борестейського мирного договору Україна не визнається більше Совітським Правительством Російської Республіки за самостійну державу, Народний Комісаріат по Закордонним Справам пропонує всім установам РСФСР Республіки стрічно покасувати всі постанови, що торкаються бутих українських громадян і вважати всі документи, видані українською владою, не дійсними. З дня оголошення цієї постанови, всім особам і установам, що заступають інтереси бутої Української Держави в межах РСФСР Республіки, пропонується негайно припинити свою діяльність і зняти з помешкань, які вони займають, висіски та оголошення, що свідчили про їх діяльність, як установ і урядових осіб бутої Української Держави. Заступник Народного Комісара по Закордонним Справам: Л. Карахан".

Другий - війська РСФР порушили границі України і розпочали війну.

На протести Уряду УНР відповідалося з Москви, що ті порушення границь і напади на територію України провадять не війська РСФР тільки українські військові відділи під керівництвом Пятакова і Коцюбинського, за зчепок котрих РНК РСФР не відповідає. Так ягідно і підступно Москва опикує свої загарбницькі затії на "авантюру" Пятакова і Коцюбинського озброївши їх і давши свої московські війська до їх диспозиції.

На півночі і сході України йде запекла боротьба між військами РСФР і України.

В цей час Уряд УНР посилав протестні ноти до РНК РСФР про порушення суверенітету України, а з Москви все "переконують", що то все провадять нерегулярні радянські українські партизанські відділи і пропонують розпочати мирні переговори між РСФР і Україною. При таких "мирних" розмовах війська РСФР зайняли Харків і наближались до Київ. На фронтах кривава війна, а між урядами радіотелеграфічна полеміка.

В днях 31.XII.1918 р., 3.I. і 4.I.1919 р. Міністер Закордонних Справ УНР В.Чеховський вислав три ноти до РНК РСФР, з запитом: чому і з яких причин війська РСФР перейшли границі УНР і далі займають її територію.

У відповідь на ці ноти РНК відповіла так /Радіотелеграма 6.I.1919 р. на ім'я Міністра Закордонних Справ В.Чеховського/:

"Ваші радіотелеграми з 31 грудня та з 3 і 4 січня ми одержали. Перш за все ми припущені пояснити вам, що відомості, які ви даєте у вашому розпорядженню, не відповідають дійсности. Перечислені вами військові частини Совітської Росії на Україну не посовуються і навіть не стоять близько її кордону. Ні якого війська Російської Соціалістичної Совітської Республіки на Україні немає. Військова акція на українській території в цей мент

провадиться поміж військом Директорії і військом Українського Радянського Уряду, який є цілком незалежний. Поміж Україною та Східною Росією немає тепер ніяких озброєних сутичок. Виявлене в ваших радіотелеграмах бажання знайти мирне поладження справи може відноситись тільки до конфлікту поміж Директорією і трудовими масами України, які прагнуть до заведення радянського устрою. Це є та сама боротьба трудящого люду за своє повне визволення, що ведеться в Латвії, Естонії, Польщі й Білорусії проти влади експлуататорів і гнобителів, як власних, так і чужоземних, і проти всіх їхніх агентів, прислужників.

Рух українських робітничих і селянських мас, який має на меті усталення рад на українській території, без сумніву, і надалі виливатиметься в формі озброєної боротьби, доки Директорія вживатиме що до совітів сучасну тактику насильного придушення. Перелічувати приклади цієї тактики влади Директорії тут є зайвим. Достить буде нагадати про розгон Харківського Совіту, про заборону зібрань і мітингів, як у Харкові, так і по інших місцях, про розгон з'їздів селянських рад Харківщини, про арешти харківських страйкарів, а зокрема комітету залізничників, про приказ отамана Харківської губернії під загрозою розстрілу видати в двадцять чотирі години проводирів страйку, про його ж телеграму командуванню флоту держав згоди з заявою, що Директорія поставила собі ціллю боротьбу проти большевиків, про видані в Київі прикази Директорії що до заборони всякої агітації, яка йде в розріз з її політикою, про численні заяви Директорії, що вона не терпить утворення як політичних органів, так і ... /пропуск/... большевизму.

Нам відомо й про ноту Директорії до держав згоди з закликом дати їй допомогу проти большевиків себ-то проти руху трудящих мас, який має на меті утворення дійсної народньої влади. Нам відомо далі, що в цих закликах Східна Росія обвинувачується в бажанні подавити самостійність українського народу, як національності. Це обвинувачення являється брутальним наклепом, бо Директорія не може не знати, що Уряд Російської Соціалістичної Федеративної Східної Республіки не зазіхає ані трошки на самостійність України і що ще весною 1918 р. ним було послано найгарячіше привітання самостійному Українському Урядові, який тоді створювався. Політика Директорії відносно держав згоди є нічим іншим, як повторення політики Української Центральної Ради відносно германського імперіялізму, військовими силами якого вона допомогла поневоленню.../кінець нерозбірно/

У ваших, звернених до нас радіотелеграмах, є заяви, що йдуть у розріз з усією політикою Директорії; в тих заявах говориться, що Директорія має намір у коріні змінити напрям політики, отже ми чекаємо фактичних доказів цієї зміни. Миємо перш за все переконатись, що Директорія припинила боротьбу проти працючих мас України і вирішила обороняти її волю проти загрожуєчого їй наступу англо-французького і американського імперіялізму.

При цих умовах ми з охотою приймемо в Москві вашого представника,

Народній Комісар Закордонних Справ Чичерін".

/Христюк, III том, ст. 35-36/

Крутість РНК РСФСР /Москви/ скоро після цього відкрито заявили Московським большевиками, коли Київ був зайнятий большевицькими військами, 5 - 6 жовтня 1919, і вже не потрібно скривати цього підступу і брехливості. Тоді в газетах появилися такі інформації:

Пізніше, коли російське совітське військо взяло Київ, командир першої совітської бригади Шор і політичний комісар тої самої бригади Шапаринський

в розмові з спіробітником УТА намалювали таку картину наступу совітського війська на Україну і зокрема на Київ: "Ще з літа 1918 р., в районі Курська почалось формування групи війська курського напрямку. В осени того самого року партизанські відділи почали робити напади по всьому українському фронті, а з першого листопада 1918 р. наступ повело регулярне совітське військо. Совітське військо комплектується переважно з селян і робітників і тепер уявляє з себе дисципліновану армію. По шляху наступу до регулярної армії прилучались революційні відділи організовані робітничими і селянськими підпольними організаціями. Ці відділи єднались з армією, швидко зливалися до дисципліни регулярної армії й цілком зливались з нею. Наступ на Україну вівся в двох напрямках. Одна група наступала по напрямку Гомель - Чернігів - Київ, а друга по напрямку Вороньба - Сули - Харків. Київська група почала наступ з станції Унеси - Зерново. По дорозі до Києва совітське військо не зустрічало особливого опору. Більше чи менше великі бойові сутички відбувались у Городні, Седневі, Чернігові, Іхмачі, Ніжині, Краснові, Демидіві, Богданівці і Солянолужах". /Християн, III том, стр. 36/.

На радіотелеграму Чичеріна відповіла Директорія такою заявою:

"У відповідь на ноту Комісара по справах закордонних від 5 січня 1919 р. Директорія Української Народньої Республіки заявляє:

Творження Комісара закордонних справ, ніби на територію України російське військо не вступає, по перевірених відомостях, єсть або умисним перекручуванням правди або ж цілковитою непоінформованістю Комісара закордонних справ. В районі Харькова оперує регулярне військо російської армії. Складається воно переважно з Китайців, Латишів, Індяв та почасти Руських. Звідси й друге твердження Комісара справ закордонних, ніби це військо складається з Українців, явно не відповідає дійсности. Це китайсько-латишське військо, проходячи по території Української Республіки, спустошує, грабує у селян та всього населення все їх майно, складає на вози, вантажить на захоплені поїзди й отправляє в Росію. Представників української народньої влади та окремих осіб української національности - селян, робітників, інтелігенцію - Латиші та Китайці розстрілюють без усякого суду, чинячи перед тим над ними звіряче катування, й просявляються в межі Української Республіки, зазіхаючи на життя і майно робітників та селян України.

З огляду на те, що вказане латишсько-китайське військо утримується й формується за кошт Російського Уряду, а з другого боку, з огляду на те, що Комісар по справах закордонних Російської Республіки явно ухиляється від прямої відповіді на поставлене йому Урядом України запитання про мету наступу на Україну, який провадить російське військо, Директорія Української Народньої Республіки в останнє запитанні Уряд Російської Республіки: що повинен означати цей наступ російського війська та його поведження на території України, як на завойованій землі.

При цьому Директорія вважає потрібним додати ось що:

Комісар справ закордонних, заперечуючи участь російського війська в нападі на Україну, в той же час пропонує Урядові Української Народньої Республіки розпочати мирові переговори на умовах зміни курсу внутрішньої політики Українського Уряду що до партії комуністів та совітів робітничих депутатів. З цього передусім виходить те, що російський Уряд без усякого на те права втручається у внутрішні справи українського народу, а по друге - силою китайсько-латишських штиків бажає завести на Україні такий лад, який би був бажаним Російському Урядові. На це Директорія заявляє, що нікому не дозволять за спиною українського трудового народу вирішати його долю. Влада на Україні належить і належатиме трудовому народові, себ-то тим класам його, котрі складають основу всього соціально-економічного та національного життя на Україні, а саме: трудовому селянству, що становить 85 процентів усього населення, робітникам та трудовій інтелігенції. Конгрес Трудового Народу України, що скликається з представників цих клас у відповідній значній кожної класи пропорції, матиме в Українській Республіці всю повноту влади й право остаточного визначення форми влади, як у центрі, так і на місцях.

Між тим Російський Уряд ставить умовою перемир'я передачу влади на Україні совітам робітних депутатів, себ-то, інакше кажучи, весь трудовий український наріз бажає піддати владі російської робітничої класи і то тільки тій його частині, яка зветься "большевиками", класи, що становить не більше 4 % усього населення, при чому робітничі класи України в значній кількості складається з російських прихор'яків, що переїхали сюди під час війни. Таким чином, утворення так званих больше-вицьких совітів, на яких настоє російський Уряд, віддало б усе українське селянство й інтелігентний пролетаріят під диктатуру фабричного, по кількості незначного пролетаріята, а державність України під волю зайшло-го елемента.

Директорія цього не допустить. Директорія ясно бачить мету Уряду Народних Комісарів: йому необхідно за допомогою цих "большевицьких совітів" захопити багату хлібом, угіллям та іншими продуктами Україну, а також зробити її своєю колонією, якою вона була майже три століття під владою російських царів та всіх російських імперіялістів. Через те влада на Україні в руках місцевого дійсно українського народу, головним чином селянства, являється перешкодою для імперіялістичної мети Російського Совітського Уряду і тому цей Уряд вже заздалегідь не визнає Конгреса Трудового Народу України, віддає його на глум і вважає причиною, що виправдує наступ на Україну.

Директорія Української Народної Республіки доводить до відома всього трудового народу України і всього світа, з якою метою наймані совітські Китайці і Латиші йдуть на Україну, і повторює, що трудовий український наріз нікому не дозволить насилувати свою волю і що найманим Латишам та Китайцям він протиставитиме свою силу і до останньої краплі крові боротиметься проти насильства за право вільного порядкування своєю долею.

Однак, повторюючи, що Уряд Української Народної Республіки бажає жити в мирних відносинах з усіма своїми сусідами, не бажаючи проливати кров навіть найманих Китайців, а тим паче синів свого народу, прагнучи мирно вирішити всякі конфлікти, Директорія пропонує Уряду Російської Республіки протягом 48 годин дати відповідь на такі запитання:

1. Чи згоден Уряд Російської Республіки припинити воєнні операції проти Української Народної Республіки та її трудового народу?

2. Коли згоден, то чи зобов'язується негайно вивести своє військо з території України?

З свого боку Директорія заявляє, що, при виконанні умови виводу російського війська з України, Уряд Української Республіки готовий приступити до мирних переговорів і товарообміну. При цьому Директорія заявляє: всяке ухилення від прямої відповіді або мовчанка на протязі запропонованих 48 годин, себ-то до 24 годин 11 січня, Директорія вважатиме за офіційне оповіщення війни з боку Російського Уряду Українській Республіці. Директорія це оповіщення війни приймає з усіма наслідками, які з цього виходять, як що до Російської Совітської Республіки, так і що до всіх її політичних та воєнних агентів на території України.

9 січня 1919 р.

Голова Директорії В.Винниченко. Члени Директорії: Петлюра, Андрієвський, Макаренко, Івещ.

Міністр закордонних справ Чеховський".

На цю останню заяву Директорії УНР, Народний Комісар РСФСР з Москви негайно відповів на ім'я Міністра закордонних справ В.Чеховського слідуючою нотою:

"У відповідь на Вашу телеграму від 10 січня за чис. 507 Російське Совітське Правительство знов підтверджує в найкатегоричнішій формі свою попередню заяву, що серед війська, яке бореться проти Директорії, нема ніяких військових частин Російської Республіки."

Далі буде.

СВІТОВИЙ БАНК ТА ЙОГО ДІЯЛЬНІСТЬ

За десять років свого існування "Інтернаціональний банк для Реконструкції та Розбудови" - "СВІТОВИЙ БАНК" - опричинився у великій мірі до зміни вигляду чималої частини земної поверхні.

Протягом цього періоду 32 члени - нації з загального числа 58 членів дістали позички на різні суми від \$ 1,500.000 до \$ 250,000.000. Позички ці видавалися на різні цілі, як ось на будови гребель, на боротьбу з ерозією, заліснення степів, будівництво шляхів і залізниць, ірригаційні проекти, а також на розвиток промисловости. Виконання цих проектів справді чимало вплинуло на зміну вигляду деяких частин земної поверхні та географії деяких країн.

У Центральній та Південній Америці 11 країн дістали позички від Світового Банку. За типовий приклад тут може правити республіка Ел-Сальвадор, найменша, але найгустіше zalюднена країна Центральної Америки, де позичка від банку уможливила збудувати шосе вздовж берега океану завдовжки 150 миль, завдяки чому відкриваються нові, дуже врожайні простори, до того неприступні через відсутність комунікації.

Сім країн і територій в Африці також мають справи із Світовим Банком. Бельгійське Конго розбудувало порти, дороги і залізничні завдяки позичкам з Світового банку. Конго постачає на світовий ринок величезну масу надзвичайно важливої сировини: 70 % світової продукції кобальту, 70 % промислових діамантів і половину світової продукції урану.

Австралія, яка ще досі будує свою економіку на сільському господарстві та плеканні худоби, починає дбати за розбудову промисловости. Електроенні, заводи та фабрики, а також найбільше в світі сталеварня були збудовані в Австралії завдяки допомозі від банку. В Тасманії було вигищено та осушено 13.000 акрів болота, що дасть змогу на тому місці розбудувати близько ста нових фарм.

Європа найперше використала організацію Інтернаціонального банку для допомоги країнам, де економіка була зруйнована під час війни. Майже \$ 500,000.000 було позичено для реконструкції промисловости у Франції, Голландії, Данії та Німеччині.

За добрий приклад корисної праці реконструкції Європи можуть правити використання енергії гірських річок в Австрійських Альпах, удосконалення та модернізація бельгійських водних шляхів та порту в Антверпені.

Індія одержала 7 позичок на суму \$ 126,000.000, які були використані здебільшого на купівлю важких тракторів та іншого реманенту, що дасть змогу очистити мільйони акрів землі в Центральній Індії.

Світовий банк виріс з Конференції в Бріттон Вудс у 1944 році, де брали участь представники 44 націй. Головна квартира банку міститься у Вашингтоні, Д.С.

Капітал банку складається з акцій, що належать різним членам - націям пропорційно до їх засобів, що становить тепер суму в \$ 9 білльйонів. 20 % від цієї суми призначено на видачу позичок.

Загальна Рада.

НЕ НАУКОМЦІ, А ПОЛІТИКАНИ ОРІЄНТАЛЬНИКИ!

Академії Наук в державах або культурних народів вважаються за найвищий авторитет і їх опінії непорушні. Ін, українці, також маємо свою академію наук під Московським навалником, де вся "наука" диктована Іосковсько-кошуністично-імперіалістичними інтересами, ще маємо аж декілька на еміграції, розтрунених по світу відділи УВАН і НТШ.

В одній такій "академії" на еміграції, конкретно в УВАН в Новім Йорку, 17.XII. 1955 р. відбулася конференція Літературознавчої секції присвячена Адамові Міцкевичеві /1799 - 1855/.

"На конференції, крім українських учених і численних гостей, були також присутні польські учені і журналісти" /"Народне Слово", 9.II.1956/.

З доповідями виступали: проф. Д. Чижевський - Невідомі спогади про Міцкевича і проф. П. Одарченко - Вплив А. Міцкевича на Лесю Українку.

Проф. Чижевський "... висловив побажання, щоб матеріали зі спогадів Смирнової-Росетті були використані у працях про поета, а також підкреслив в е л и к и й вплив Міцкевича на українську літературу, зокрема на М. Рильського і М. Ваяна".

Проф. Одарченко "... давши короткий огляд впливів Міцкевича на Українських письменників, докладно проаналізував впливи великого польського поета на творчість Лесі Українки. Її знайомство з Міцкевичем почалося у дитинстві, бо першою віршом, що вивчила напам'ять Лєся була "Русалка" Міцкевича у перекладі П. Куліша. Підлітком уже Лєся Українка переклала уривки з "Конрада Валендорфа" /Мабуть справно Валенрода. С.П./ . Ідеологічний вплив Міцкевича яскраво позначився на поемі "Самсон". На циклі "Кримських спогадів" поетеса мали вплив "Кримські сонети" Міцкевича. Цей твір Лєсі Українки цілком самостійний, але заголовок взятий ті ж, що були у Міцкевича і навіть лексика подібна. Міцкевич був учителем Лєсі у писанні сонетів.

Свою високу оцінку Міцкевича Лєся Українка висловила у критичних статтях писаних для російського журналу "Жизнь". Головною особливістю творчості Міцкевича Лєся Українка вважала сполучення високої поезії і побутової публіцистики /підкреслення наші.С.П./ Також характерна творчість і великої української поетеси". /"Н.С.", 9, II./

Трохи дат для порівняння: А. Міцкевич народився 1799 р., помер 1855 р., Лєся Українка нар. 1872 р., пом. 1913 р., Максим Рильський нар. 1895 р., Микола Ваян - 1904 року.

Ніколи і ні відкого не чув, щоб українські поети або письменники чи інші мистці взяли собі за взір соціалбуліста Міцкевича і підпали під його вплив, а от повченому виходить що так. Виходить, що хто перший вірш якого письменника вивчить то вже мусить обов'язково підпасти під його вплив, а через те, що грамотні або культурні люди необмежуються вивченням одного вірша і одного поета /автора/ а багатьох, то з того виходить, що така людина, що вивчила вірші багатьох авторів попадає під вплив всіх тих авторів і оного нічого не має! Так виходить по "вченому". Але так воно не є, бо часто буває, що учні бувають великі від малих учителів і навпаки, при умові безпосереднього впливу п р и ж и т т ю індивіду на індивіду. У нашій випадковій А. Міцкевич помер 17 років перед народженням Лєсі Українки, 40 років перед народженням М. Рильського і 49 років перед народженням М. Ваяна. "Докази" проф. Одарченка відкидаємо.

Міцкевич своїми творами виховував свідомих польських патріотів а його поема "Конрад Валенрод" має велику вартість не тільки як поетичний твір, а ще більшу вартість національно-патріотичну і виховну.

Наша Лєся Українка виховує українських патріотів і революціонерів своїми високої вартості творами оригінальними, а не десь у когось запозиченими, і без якихось впливів Міцкевича або ще когось. Рильський і Ваян мусять "творити" на замовлення Московських сатрапів і на жаль не можуть того дати для України, що могли б. Але Міцкевич тут ні причому!

Душним і підозрілим здається, що наші вчені взялися доказувати якісь впливи на наших поетів і письменників. Не вже ж без Міцкевича, Толстого, Пушкіна, Достоевського і інших чужих українські поети не могли б стати самі високобартісними і оригінальними творцями? Ми таку тезу рішуче заперечуємо! Наші визначні і великі поети є самостійні в своїй творчості і не потребували ніяких на себе впливів. Справжні поети - душа народу: Шевченко, Спасько, Лєся Українка, Стефаник, Грабовський, Кобилянська, Чупринка і інші не потребували орієнтуватися в своїй духовній творчості на чужих і творили власні оригінальні діла - вони не о р і є н т а л ь н и к и!

Інша справа з людьми зі скривленими слабодуhamи, з гумовими хребтами, - вони не можуть нічого творити самі, завжди шукають десь собі поміччів і з того у них орієнтації на чужих: москалів, ляхів, чехів або звелічування теutonів, вікінгів, римлян тощо, шукають реалістично-матеріальної вигоди або теоретичного підпертя в папушні, в якій можна спокійно плавати.

"Відкриття" Чижевського і Одарченка є тенденційно орієнтальницькі, в цій випадкові, на поляків, а що це сталося публічно в стінах УВАН то за це відповідальність несе голова установи проф. М.Ветухов. Невже ж українські науковці не можуть обійтися без орієнтацій на Москалів, Поляків чи ще когось? Можуть! Але люди з гнучкими хребтами не можуть самі рівно ходити і тріпати - вони обов'язково потребують для себе помічч, без неї впадуть. Найперше плазують а за це їх підводять і в такій позі показують де слідує і кому слідує. Дивись, чого українці варті!

Тези докладів проф.Д.Чижевського /того самого, що як член Російської Соц.Дем. Р.П. - меншевиків, голосував проти III і IV Універсалів УВРаді, проти самостійності України/ і Одарченка, проф., г а н е б н і і к о м п р о м і т у ю ч і імя українських поетів: Лесю Українку, М.Рильського і М.Важана. По думці Чижевського в 1917-1919 роках Україна не потребувала відділення від Москви, а в 1955 році українські поети продукт польського соціалізму Міцкевича. Ні! Нам таких "відкриттів" і таких "вчених" непотрібно. Що прожив свій вік з московською або польською пуповиною, той з нею і помер.

Жив на світі українець Фортунат Піскунов, написав в роки найбільшої чорносотенної царської реакції, коли були видані "укази" про "нет, нобило і небудет", два словники української живої мови - як протест проти кривди і як голос національного українського сумління і душі. Але даремно шукати його імені в Українській Загальній Енциклопедії або інших енциклопедіях московських і польських. Імя Ф.Піскунова не згадують і наші вчені в наших же УВАН і НТШ, там про його ніхто не знає, нічого і не чує. І ось тут поле для пошуку, відкрити нашого Піскунова, студіювати його творчість і дати йому імя, виставити на денне світло. Ось його праці:

"СЛОВНИК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, Праця Фортуната Піскунова. Власність видавця. Видання Одеського книгопродавця Е.П.Рослопова. 1873." В цій словниковій подана передмова самого Піскунова, особиста і високо патріотична і 136 сторінок українських слів. В кінці словникової частини додано ^{ім'я} українців і українок, а далі пісні: Чайка, Галка, Пугач, Гопак, Чабан, Гриць, Гарбуз, Уманка. Книжка має 152 сторінки.

Через 9 років пізніше Фортунат Піскунов видав другий словник, великий. "СЛОВНИК ЖИВОЇ, НАРОДНЬОЇ, ПИСЬМЕННОЇ І АКТОВОЇ МОВИ РУСЬКИХ ЮГІВІАН РОСІЙСЬКОЇ І АВСТРО-ВЕНГЕРСЬКОЇ ЦЕСАРІЇ. Склавав Фортунат Піскунов. Видання второе, исправленное и значительно пополненное. Киев. Типография Е.Я.Федорова, Крещатическая площадь, соборенный дом. 1882. Дозволено цензурой. Киев, 26 марта 1882 г." Цей словник має понад 15.000 слів. Чи займуться УВАН і НТШ нашим Піскуновим? Чи з'явиться в Словниковій частині Енциклопедії Українознавства згадка про Фортуната Піскунова?

Українські науковці повинні бути найперше Українськими національними патріотами а не орієнтальниками або космополітами, держакниками а не олуками своїми працями погноєми для чужих культур і державної расії, духовими провідниками і творцями української расії а не плазунами і гнучкошникками перед чужими.

За імпрезу в УВАН 17.XIII.1955 р. відповідальні нероздільно голова УВАН проф. М.Ветухов, проф.Д.Чижевський і проф. П.Одарченко.

В УВАН потрібний порядок і добра мітла...

С.Пронівський.

МІСТЕЦЬ БРЕМНІ!

Багато всяких брехунів шведяться по світі, не мало їх і в еміграції: великих і малих, знатних і безим'яних, вчених і простяків, плачених і з "листоцької" паші, або просто таквілісти.

"Визвольний Шлях", чис. 2, 1956 р. на стор. 207 містить статтю якогось Василя Перебийноса, абсолютеннта Краківської Академії Мистецтв, в якій, між іншим, подає ось такі "листецькі шедеври":

"На науку треба було грашей, а в нас їх, звичайно, не було. Меню вибрали головою "Української Студентської Громади Мистців у Кракові"...

"Одного разу отримую листа від радянського представництва з Варшави. Відкриваю конверт - анкета і прилога, в якій пишуть, що коли закінчите вашу науку - "очень просим вас возвратиться на родину. Ви нам, будете очень нужні". Від злості й несподіванки мені почорніло в очах. Коли прийшов в Академію, до мене звернулися налякані студенти, що також отримали такі "запрошення". Я, як голова, зробив зібрання і запитав студентів, чи хто хоче їхати. Не зголосився ніхто. Тож зібрав усі анкети і з лайливим листом відіслав їх назад. Довго всі ми думали, яким саме способом попали наші адреси до большевиків"...

Цьому признанню не заперечую, могло так статися п.Перебийносу, в ті роки це було звичайним явищем, але не кождий інтелігент, студент, селянин, старшина, вояк і т.д. такої уваги удостоївся в большевиків, тільки "вибрані".

Далі мистець продовжує:

"В Празі ЧЕСУС дав стипендії для всіх українських студентів у Іракві, а нам, малярам, написав, що в Україні на майбутнє потрібні інженери, лікарі, судді й т.п., а не артисти - малярі, бо це вже належить до "розкошів" і не можна на щось подібного тратити гроші".

Просто не віряться, щоб Управа ЧЕСУС-ів написала такого неграмотного листа з кваліфікацією які сили потрібні для України, а які "належать до розкошів".

А ще далі продовжує:

"На зібранні нашої громади я зачитав цього листа і, знаючи обох Шаповалів, дав студентам пояснення, що вони соціалісти і мабуть мають таємне діло з большевиками. Ми Іоскаляни повернули анкети "по возвращенію на родину", а ті сказали нашим соціалістам нічого не дати, і так було зроблено"...

Мусимо категорично зазначити, що це є мистецька брехня, брехнею підбита і брехнею накрита. Кругом брехня!

Яким перейдемо до розбору мистецького мистифікаторства, треба подати деякі інформації, що пояснять нам мистецьку мистифікацію.

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ КОМІТЕТ в Празі, Ч.С.Р., скорочено УГК, суспільно-громадська інституція, організував його Микола Шаповал зі своїми приятелями 7.VII.1921 року. УГК не тільки репрезентував українську еміграцію в ЧСР, але й опікувався нею. Не будемо переповідати всієї праці УГК, тільки зазначимо, що це саме він вишукав і організував матеріальні допомоги для інтелігенції з закінченою високою освітою, студентів високих шкіл і учнів інших фахових шкіл та курсів.

За час від I.I. до I.XI.1922 р. УГК видав таких допомог для 578 студентів суму 93.865,93 Кч./початкова стадія допомоги студентам/.

Коли був організований Чесько-Український Комітет для допомоги вченню, письменникам і студентам в Празі, тоді цією акцією займався цей Ч-У Комітет, ЧЕСУС та окремі Українські Високі Школи. За переведені допомогові акції українські студентам УГК має багато подяк від ЧЕСУС-ів та окремих Українських Студенських Громад.

ЧЕСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ КОМІТЕТ в Празі, скорочено Ч-УК, організований з ініціативи голови УГК в Празі Миколи Шаповала дня 22 лютого 1922 року. Від УГК в першу Комісію до Ч-УК входили п.п. Б.Мартос, І.Паливода, О.Мішак, М.Косюра і С.Гольдельман і пробули в ній до 29.IV.1922 р., потім виїхали до Подебрад, як професори Української Посподарської Академії. 29.IV.1922 відбулися загальні збори УГК і до Комісії Ч-УК були вибрані всі з Праги, професори і студенти: професори - Н.Григорієв, І.Паливода, М.Галаган і А.Гончаренко /лікарь/, студенти - Г.Гордієнко, П.Яскавентко, Г.Чернуха і панна Чайківська. Другу частину членства в Ч-УК склали чехи професори і студенти.

Ч-УК здобував засоби для стипендій студентам, а розпреділив і видавав ці стипендії ЧЕСУС і Українські Високі Школи, під контролею Ч-УК.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ СОЮЗ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА В ПРАЗІ, скорочено ЧЕСУС, професійна організація українського краевого і еміграційного студентства, організована 27.VI.1922 року в Празі, ЧСР. Поза іменами організаційними, репрезентативними і фахово -

студентські справи займався розподілюванням: допомог для студентів, що діставав від Ч-УК головним чином, УІК і інших дотацій та допомог.

В дні: 20.VI. - 7.VII.1922 відбувся в Празі Конгрес Українських Студентів, на який прибули уповноважені представники з Українських земель з поза УСРР і еміграції. Мандатова Комісія не визнала мандатів "...делегатів від Української Краківської Громади - Палідворові - з тої причини, що ця громада порушила постанови краєвої галицької організації про бойкот і прийняла до свого складу студентів, що знаходилися під бойкотом. Ця громада з тих же причин була виключена зі складу Союзу Українських Студентів Емігрантів в Польщі"/"Нова Україна", ч.8-9, 1922, ст. 56/.

Про Українську Студенську Громаду Мистців у Кракові на Конгресі нічого згадується. Яке було відношення між цими громадами Краківськими, не будемо на цим місці займатися, але чому члени цієї останньої одержали листи з анкетами від советського представництва у Варшаві?

МИКИТА КУХИМОВИЧ ШАПОВАЛ: поет, письменник, публіцист, політичний і суспільний діяч; міністр пошт і телеграфів та міністр земельних справ УНРеспубліки, секретар /потім голова/ Українського Національного Союзу, що разом з В.Винниченком організував всенародне повстання проти федерації ген. Скоропадського з Московськими генерал. Організатор УІК, високих українських шкіл тощо і вистарався фінансові засоби для українських шкіл і українських студентів. Ініціатор Ч-УК, але до його не входив. Булий член ЦК УПСР і голова ЦК УПСР на еміграції.

МИКОЛА КУХИМОВИЧ ШАПОВАЛ: генерал Української Армії, до 1922 року перебував в польських таборах інтернації разом з вояками УНР, потім перейшов до ЧСР, а в літі 1924 він вже прибув до Парижу де й жив з праці, аж до смерті в 1948 році. Був незмінним головою Української Громади у Франції від 1924 до 1948 року.

Обидвох Шаповалів - М-ту і М-лу більшовики вважали від 1917 року і аж до їх смерті, з поміж української еміграції, найбільшими і найповажнішими своїми ворогами, так само обидва Шаповали рахували більшовиків за найбільших, найлютіших і непримиримих ворогів України і своїх особистих з ідеологічно-світоглядових причин. Обидва брати Шаповали були українськими національними патріотами і будівничими Української Народньої Республіки.

Те треба додати: Шаповалів було 8 братів - Микита і Микола померли на еміграції, Артем і Олександр загинули як старшини Української Армії в 1919 році в боях з більшовиками а Дораш, Іван, Йосип і Якрем загинули в 1932-1933 роках від тих же більшовиків під час колективізації на Україні.

Ми подали ці коротенькі інформації об'єктивно, читач хай собі зробить свій висновок сам, а від себе додамо що слідує.

Мистець В.Перебийнос в згаданій статті свідомо і злобно обрізує, коли твердить, що Шаповали "мають таємне діло з більшовиками". Які докази? Які підстави до такого обрізування, до наклепів?

А далі не заляканими очей і не почервонілими від ганьби /бо в паганого виду - нема стиду, так каже українська приказка/ Перебийнос продовжує: "Ми Москалям повернули анкети... а ті сказали нашим соціалістам нічого не дати, і так було зроблено". Ці твердження мило назвати брехнею, клеветою, злобою, але треба кваліфікувати як ганебну провокацію на українських великих патріотів, будівничих Української державності і заслужених суспільних діячів для української культури і самого студентства, і як тих, що все своє життя віддали служінню Україні!

Микита Шаповал, як організатор УГА в Подєбрадах і як голова Комісії по інвентуванні перлих професорів до УГА і перших студентів до УГА, мав слово. Всі студенти прийняті до УГА в 1922 році одержали стипендії від УІК, які приділила Комісія на чолі з М.Шаповалом. Приділяючи стипендії М.Шаповал не питав студентів звідки вони походять, якої політичної партії, якої церкви. Тому стипендіятами були: гетьманці, петлюрівці, соціалісти марксисты, соціалісти народники і безпартійні; православні і уніати, євангелісти і жиди і т.д. Ціх тверджень ніхто не заперечить!

На уділення стипендій чи інших допомог студентам в інших школах школах і приналежних до інших українських студентських громад Микита Шаповал не мав ніяких відносин, бо цим займався Ч-УК, ЦЕСУС і місцеві студентські громади, тому соціалісти Шаповали не маючи ніяких відносин до тої справи не могли когось слухати, як це провокує п.Перебийніс в своєму безпідставному і голослопному твердженню: "а ті сказали /цеб то москалі - большевики. С.П./ нашим соціалістам нічого не дати, і так було зроблено".

Які докази? Де совіть і честь?

В.Перебийніс, будучи студентом і служаючи нашептів "дорадників" міг так думати в Кракові в 1922-1926 роках, але ж він статтю пише в 1956 році, по 30 роках пізніше, і мав досить часу на зрівнювання своїх поглядів, нашептаних "дорадників" про котрих він згадує в своїй статті. Шаповали відійшли у вічність чистими і непорочними як українські національні патріоти, їх пам'яті ніколи не забуде народ Трудової України. Навіщо покійних патріотів безчестити?

Шаповали були українські соціалісти революцнери, можна з ними ідеологічно не погоджуватися, поборювати їх переконання, боротися проти них і їх думок та праці, але чесно і етично, а не такий підлий, перфідний і провокаційний спосіб, на який сиромігся В.Перебийніс. Не вже ж це мистецтво?!

Шаповали мертві - боронися самі не можуть, але знайдеться що багато людей, що стануть в обороні честі, гідності і українського національного патріотизму братів Шаповалів - Микити і Микали.

Дивуватися приходить, що п.п. Редактори "В.Ш." висітили таку пасквільну і провокаційну містифікацію. Компромітують себе і журнал.

Суцно і ганебно!

С.Пронівський.

Н О В І В И Д А Н Н Я.

В цій рубриці містять тільки ті нові книжки і збірники, що надіслані до Редакції.

Василь Кудрик: МАЛОВІДОМЕ З ІСТОРІЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ. Том III. Друком Видавничої Спільни "Тризуб", Вінніпег, Манітоба. 1955. Сторінок 254, формат такий самий як і попередніх I і II томів. Зміст III тому такий: Чи Шептицький протестував проти нищення церков на Холмщині - Послання в справі Холмщини. Перегуляймо та Послання. Не Поляки, а Масони винні. Як коли Шептицький заговорив. Шептицький не мав права протестувати. Як папа продав церкви Полякам. Як відбувалося нищення церков.

Еп. Григорій Хомишин - Як Хомишин став єпископом. Дві утечі Хомишина. Хомишин і целібат. Протести проти Хомишина. Робота Коциловського. Хомишиніада. Хомишин - Ляко. Хомишин і Камайдез. Хомишинова заборона священникам. Хомишинів Голитовник. Хомишинові помічники /Бойчук/. Листи Хомишина. Пол.Е-па. Бойчука. Теремука. Напад свящ. Камінського на Хомишина. Еп. Бандурський - польський патріот. Єпископ Коциловський. Отвертий лист Кармаліського. Самбірський скандал в церкві. Скарга до Валу на Коциловського. Рим проти української держави. Заборона Коциловського. Заводження Целібату в Галичині - Шептицький заводить частинний целібат. Тайні наради Єпископів 1920 р. Дженокі в Галичині. Андрій Чайковський про целібат. "Ціха мша". Суддя - Роман Дюховський. Целібат в інших католицьких краях. Хомишин і москофіл Маркоп. Богословні виступають з семінарів. Шептицький забороняє писати - "Український Голос" про цензуру. Голос д-ра Гюгд. Барвінського. Конкордат Валу з Польщею - Артикули Конкордату. Голоси преси про Конкордат. Гроко-Католицька "Національна Церква".

Ціна книжки тільки 75 центів. Дістати можна в українських книгарнях, або замовити у Видавництва під адресою: Trident Press LTD., P.O.Box 3626, Sta B.,

Winnipeg 4, Man. Canada.

ЗБІРНИК ПРОПОВІДІЙ. Редакційний Комітет: І.Флоринський та М.Фесенко. Торонто, Онт.

1954. На зміст Збірника оклалися таких авторів статті: Боровського В., Вучака Л., Винавського В., Галенди Д., Галенди Т., Григораша Ів., Дайсона Гет., Дьобалюка Т., Пітерса А., Сперджона С., Фесенка М. Сторінок 140. Ціна \$ 1.50. Висилається поштою на замовлення. Писати на таку адресу: Evangelical Truth, 506 Ossington Ave., Toronto 4, Ontario, Canada.

Наукове Товариство ім. Шевченка. ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА. Словникова частина Зошит 2. Гасла від Вагринівська Параскева до Бориопіль /Варшпіль/. Головний редактор проф. д-р Володимир Кубійович. Видавництво "Молоде Зіття" в Мюнхені. Цілість словникової частини складають чотири томи /20 зошитів - 1600 сторінок/. Можна набути томами або зошитами. Ціна \$ 50.- платних до появи цілості, \$ 60.- після появи цілості. Полотняна оправа, за кожну оправу доплаток \$ 8.-. Передплату і замовлення посылати на таку адресу: Verlag "Molode Zytta", Munchen, Dachauerstr.9/II., West. Germany.

ПОМЕР МИКОЛА ЦЕГЛИНСЬКИЙ.

Коли вже це число "УГС" було зложено, з газет стало відомим, що дня 5 березня 1956 р. у Пресвітеріанськiм шпиталі помер Микола Г. Цеглинський, визначний суспільно-громадський і політичний діяч, організатор громадських організацій, журналіст - публіцист та редактор таких пресових органів: "Народна Воля", "Оборона України", "Українська Громада", "Робітнича Громада" і "Оборона".

В наступних числах "УГС" подамо оцінку праці покійного.

Родині Покійного, Організації "Оборона України" та Редакційній Колегії "ОБОРОНА" висловлюємо наше співчуття. Редакція "УГСлова".

МІЖНАРОДНЯ КОНФЕРЕНЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК В РИМІ.

Український Відділ Міжнародного Центру Вільних Професійних Діячів на Чужині взяв участь в конференції в Римі, яку Міжнародний Центр Вільних Професійних Діячів на Чужині відбув 4, 5, 6 лютого 1956 р. на запрошення італійських демократичних професійних спілок: Конфедераціє Італіяна Сіндакаті Лавораторі - ЧІСЛ і Уніоне Італіана ді Лаворо - УІЛ.

Відкрив конференцію генеральний секретар професійної спілки ЧІСЛ, посол до парламенту Джуліо Пасторе. Представники Центру виголошували реферати про положення в їхніх країнах з уzglядненням окремих проблем перед залю, наповненою діячами професійних спілок Італії.

Український Відділ Міжр. Центру Вільних Проф. Спілок на Чужині представляв на Конференції др. Богдан Феденко, редактор "Вільний Український Робітник" в Парижі. Др. Б. Феденко виголосив доповідь: "Український досвід", в якій він представив досвід України з чужою комуністичною владою. Доповідач пояснив шкільну політику Москви на Україні. Він показав на прикладах політику дискримінації, національної і соціальної, що велася і ведеться на Україні. Найновіші факти свідчать про монополізацію

навчання у вищих школах дітьми пануючої комуністичної касті. Дітям трудящих закривається шлях до нормальної освіти і практично лишається тільки вечірнє і позаочне навчання. Доповідь також наочно показала русифікацію українського шкільництва. Всі великі італійські газети докладно реферували про конференцію і участь в ній Українців. 5 лютого відбулося масове віче. Віче пройшло з великим успіхом, вияснило робітникам Риму суть комуністичного визиску трудящих і мало великий розголос в пресі. 6 лютого відбулася пресова конференція, на якій були представлені різні радіостанції. Др.Б.Феденко говорив для Українського Відділу Римського Радіо.

До Міжнар. Центру Вільних Проф. Діячів на Чужині належать представники проф. руху 10 поневолених країн. Відомий організатор залізничників Західної України Антін Чернецький є Віце-Президентом Центру, до Ради Центру належать Гр.Довженко і др. Ом.Волинець. Міжнар. Центр Вільних Проф. Діячів на Чужині має свій осідок в Парижі і належить до Міжнародної Конфедерації Вільних Професійних Спілок, з осідком в Брюсселі, в якій організовано 55,000.000 робітників, що веде боротьбу проти комуністичної диктатури і сприяє визволенню всіх поневолених народів.

/Скорочено за Бюлетеном Укр.Відділу Міжнар. Центру Вільних Проф.Діячів/.

Н О В А К Н И Ж К А .

В Бібліотеці "Українського Громадського Слова", під чис. 3, з'явилася нова праця. Микита Шаповал: СХЕМА ЖИТТЯ. Автобіографічний шкід. Спогади автора від дитячих літ до 15 лютого 1919 року.

Як у фільмі перед глядачем проходять образи, так у читача цього твору проходять образи з життя кріпака Миколи Шаповала, його батьків і братів та багато різних осіб, пов'язаних з життям автора. Народня, потім лісова школа, закінчення цих шкіл і радистів в родині, війна з Японією в 1904-1905 роках, військова служба, Чугуєвська військова школа, революційна діяльність у війську, арешт і запроторення до Варшавської цитаделі в одиночку, суд, деградація зі старшинського складу до простого вояка, звільнення з війська без прохання, чину, грошей і особистих документів. Автор, як "острожник" пробивається до життя, праця технічного робітника і коректора у видавництві, організація видання журналу "Українська Хата", виїзд на працю в лісництва і літературна чинність. Війна, революція 1917 р., участь в революції, активна участь у владі УНР /міністр пошт і телеграфів, міністр земельних справ/, пуч ген. Скоропадського, підготовка повстання проти ген.Скоропадського. Директорія, війна з Москвою, демісія Ради Міністрів УНР і автор виїждить до Станіслава 15.II.1919 року.

Ось така схема і тези цього твору.

З цих автобіографічних спогадів читач довідається багато нового з життя на Україні до революції і після неї. Читаться з захопленням і великим інтересом філософські думки в цім творі.

Ціна книжки 1.00 дол. з пересилкою. Замовлення і гроші посилати на адресу "Українського Громадського Слова". с

І К Р О Ї Д И. Ікра політична і дипломатична це винахід Москви. Найбільш відомий ікроїдом треба відмітити відомого французького політика Едуарда Ерію. Були ікроїди перед ним, але ще більше появилася їх після Ерію. "Свобода", 8.III.1956 приносить вістку, що "В п'ятницю цього тижня /цебто 9.III. Ред./виїжджають з Нью Йорку до Москви 9 американських протестантських діячів, щоб відвідати провідників християнських церков у Советському Союзі"/цебто агентів НКВД в попівських рясах.Ред./.

Коли пригадаємо як Папа Римський посилав Послання "Великому Руському Народу", ігноруючи Український народ, коли Папа Римський молився за "Раба Божого Йосифа"/Сталіна/ і ще інші "рухи", коли попи зі світу запобігають ласки у Московських комуністичних божків і їдуть на поклони до Московської "Каносси", то діло але і погана прикмета. Москаль на видушки хитрий і навіть вхопить за п'яту західняцького інтелігента.

=====